

รายงานวิจัยเรื่อง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้การสอน : การสร้างบทเรียนจากภูมิปัญญา

ท้องถิ่นด้านการทำการเกษตรยั่งยืน จ.สุรินทร์

(Local Wisdom to an Instruction: Instructional Construction from
Local Wisdom on Sustainable Agriculture in Surin province)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัชญา เสาเวียง

นายทองอ่อน เสาเวียง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

โดยความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

รายงานวิจัยเรื่อง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้การสอน : การสร้างบทเรียนจากภูมิปัญญา

ท้องถิ่นด้านการทำการเกษตรยั่งยืน จ.สุรินทร์

(Local Wisdom to an Instruction: Instructional Construction from
Local Wisdom on Sustainable Agriculture in Surin Province)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัชญา เสาเวียง

นายทองอ่อน เสาเวียง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

โดยความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนการสอน : การสร้างบทเรียน จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำการเกษตรยั่งยืน จ.สุรินทร์ เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรยั่งยืน และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณในการจัดทำบทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืน แล้วนำไปหาประสิทธิภาพ และทดลองใช้ โดยงานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ สุดท้ายนี้งานวิจัยจะสำเร็จลงไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรที่ทำเกษตรยั่งยืน นายชะลอ ดวงดี นายเลข นามเขต นายเกียรติ ประมูลศรี นางสุมล นวลดี และนายประภวน คิคออยู่ ที่เสียสละเวลาให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ทำเป็นบทเรียน และโรงเรียนสุรินทร์ราชมงคล อ.เมือง จ.สุรินทร์ ที่ให้โอกาสผู้วิจัยไปทดลองใช้บทเรียน

คณะผู้วิจัย

- ชื่อเรื่อง : ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้การสอน : การสร้างบทเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านการทำการเกษตรยั่งยืน จังหวัดสุรินทร์ (Local Wisdom to an
Instruction : Instructional Construction from Local Wisdom on Sustainable
Agriculture in Surin Province)
- ผู้วิจัย : นางภัชญา เสาเวียง และนายทองอ่อน เสาเวียง
- ปีที่วิจัย : 2553

บทคัดย่อ

246726

ในสมัยก่อนการทำการเกษตรเน้นเพื่อยังชีพในครัวเรือนแต่พอมาระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สองจำนวนประชากรโลกเพิ่มมากขึ้น มีต้องการอาหารเพิ่มมากขึ้น จึงมีการใช้สารเคมีเพิ่มมากขึ้นทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม พอมาระยะหลังจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลหันกลับมาส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรแบบดั้งเดิมอีกครั้ง การทำการเกษตรลักษณะนี้เรียกว่าการทำเกษตรแบบยั่งยืนซึ่งในปัจจุบันนี้มีเกษตรกรหลายท่านในจังหวัดสุรินทร์ทำได้และประสบความสำเร็จแล้วแต่ยังขาดการรวบรวมภูมิปัญญาเหล่านี้เพื่อถ่ายทอดเป็นบทเรียนบูรณาการเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้การสอนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษางานวิจัยในครั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกษตรยั่งยืนจังหวัดสุรินทร์ (2) เพื่อนำความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเกษตรยั่งยืนมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้จัดทำเป็นบทเรียนท้องถิ่น (3) เพื่อบูรณาการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเกษตรยั่งยืนกับการจัดการเรียนรู้สอนผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยทำการสำรวจและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรยั่งยืนโดยการสัมภาษณ์ด้วยตัวผู้วิจัยเอง ผลการวิจัยพบว่าสามารถรวบรวมภูมิปัญญาการทำเกษตรยั่งยืนในจังหวัดสุรินทร์จำนวน 5 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเกษตรยั่งยืนสามารถสังเคราะห์บทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืนได้ทั้งหมด 6 บทเรียน แล้วนำบทเรียนดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองจริงปรากฏว่าบทเรียนดังกล่าวมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.16/82 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืนในระดับมาก

Title : Local Wisdom to an Instruction : Instructional Construction from Local
Wisdom on Sustainable Agriculture in Surin Province
Researchers : Assistant of professor Patchaya Saoviang and Thong-on saoviang
Year : 2010

Abstract

246726

In the past, agriculture was mostly focused on life nourishment. Because of rapid growth of world population after world war II, it's been the causes of requirement more food for supplying people. To produce more food means to deforest and use a lot of chemicals that's spoiled environments heavily. Thus, government's realized that it's time we turned to an ancient farming called sustainable agriculture. And now, there are many farmers who've succeeded on such a farming, but it's still shortage of gathering this local wisdom to be applied and integrated to a lesson in class room. Therefore, this study was aimed at (1) to collect local wisdom on sustainable in Surin province (2) to analyze the local wisdom as a lesson and (3) to apply and integrate the lesson to class room. The researchers ourselves collected data by using depth interview. Findings revealed that (1) there are 5 farmers as leaders of sustainable agriculture in Norkmuang district, Surin. (2) Six of instructions can be created from local wisdom and (3) result of lesson trial, the lesson efficiency is equal 83.16/82 which is higher than criteria and moreover, learning achievement of students after lesson is significantly higher than before lesson on statistic level at .01 being due to a set hypothesis. Apart from this, student's satisfaction towards lesson is in a good level.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
สมมติฐานการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	9
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	11
แนวทางการจัดการเรียนรู้.....	12
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	14
ลักษณะเครื่องมืออาชีพ ตามมาตร 24.....	18
สาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี	19
การทำเกษตรแบบยั่งยืน	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
แนวคิดในการทำเกษตรแบบยั่งยืน.....	21
หลักสำคัญในการทำเกษตรแบบยั่งยืน	22
แนวคิดและความหมายของการทำเกษตรแบบยั่งยืน.....	24
ตัวชี้วัดของเกษตรยั่งยืน	32
เกษตรผสมผสาน.....	40
เกษตรทฤษฎีใหม่.....	41
เกษตรธรรมชาติ	43
เกษตรอินทรีย์.....	45
ดินอินทรีย์.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
กรอบแนวคิดในการวิจัย	63
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย	64
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
การคัดเลือกกลุ่มพื้นที่และกลุ่มเกษตรกร	64
การเตรียมวัสดุอุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย	64
การสร้างและการพัฒนานวัตกรรม.....	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	68
แบบวิจัย	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	69
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
บทที่ 4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 (ต่อ)	
ผลการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดสุรินทร์	75
ด้านการทำการเกษตรแบบยั่งยืน	103
ผลการนำบทเรียนที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้	103
ผลการทดลองใช้บทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืน	105
บทที่ 5	
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
สรุปผลการวิจัย	109
อภิปรายผล	111
ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป	120
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	127
ก ตัวอย่างบทเรียน เรื่อง การจัดการดินแบบยั่งยืน	128
ข ประวัติผู้วิจัย	160

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืนชั้นทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง	103
2	ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืนชั้นทดลองกลุ่มเล็ก.....	104
3	ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืนชั้นทดลองกลุ่มใหญ่.....	105
4	ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นฯ ชั้นทดลองกับกลุ่มทดลองจริง	106
5	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนและหลังเรียน โดยใช้บทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืน	106
6	ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อบทเรียนท้องถิ่นเกษตรยั่งยืน	107

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แบบวิจัยกลุ่มเดียววัดก่อนหลัง	69

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ลูกชะลอม ดวงดี.....	75
2 นางทองคำ ดวงดี.....	75
3 บ้านลูกชะลอม ดวงดี.....	76
4 ปลุกป่าเลียนแบบธรรมชาติ.....	80
5 พริก.....	80
6 เสาวรส.....	80
7 กล้วยหอมทอง.....	80
8 ส้มโอ.....	80
9 มะนาวไทย.....	80
10 คลัทเตอร์.....	81
11 สร้อยทอง.....	81
12 หมูหลุมรุ่นเล็ก.....	81
13 หมูหลุมรุ่นใหญ่.....	82
14 พ่อเลย นามเขต.....	86
15 บ้านพ่อเลย นามเขต.....	86
16 ปลุกข้าวในถังซีเมนต์.....	89
17 มะละกอพันธุ์ฮอลแลนด์.....	89
18 ขนุน.....	90
19 มะนาวไทยพ่อเลย.....	90
20 แขง หรือ อีออม.....	90
21 มะเขือยาว.....	90
22 นายเกียรติ ประมูลศรี.....	91
23 บ้านนายเกียรติ ประมูลศรี.....	92
24 พริกไทย.....	93
25 พริกชี้ฟ้า.....	92
26 มะนาวไทยนายเกียรติ.....	93

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
27 มะพร้าว.....	92
28 ส้มโอ.....	93
29 มะละกอพันธุ์แขกดำ.....	94
30 นางสุมล ดวงดี.....	95
31 สภาพบ้านนางสุมล นวลดี.....	96
32 ไก่โรดไอร์แลนด์แดง.....	97
33 กบ.....	97
34 ข้าวโพด.....	98
35 แคน.....	98
36 บวบ.....	99
37 สารระเหย.....	99
38 กะเพรา.....	99
39 ดาวเรือง.....	99
40 นายประกวน คิดอยู่.....	99
41 บ้านนายประกวน คิดอยู่.....	100
42 หมูหลุมนายประกวน.....	101
43 ส้มโอนายประกวน.....	102
44 ดาวเรืองนายประกวน.....	102
45 เตย.....	102
46 ผักแพรว.....	102
47 ข้าวโพคนายประกวน.....	102
48 ฟัก.....	102